

NEKI POKAZATELJI INVESTICIONE POTROŠNJE U NAS

I

U dugoročnom razvoju jedne zemlje investicije imaju odlučujuću ulogu. Njihova karakteristika sastoji se u tome što predstavljaju jednokratna ulaganja u sadašnjosti u cilju postizanja relativno trajnih efekata u budućnosti.

Investicije kao pojam posmatrane sa stanovišta jednog privrednog preduzeća obuhvataju trošenje sredstava u cilju povećanja osnovnih i obrtnih fondova bez obzira na karakter tih sredstava. Ovde se pojam investicija definiše mikroekonomski. Pojam investicija sa stanovišta privrede kao celine predstavlja makroekonomski pristup a to znači da se pojam investicija analitički i ekonomski diferencira u tri pojma investicija: bruto, neto i nove investicije.

Bruto investicije obuhvataju onaj deo društvenog bruto proizvoda koje se upotrebljava za održavanje i zamenu postojećih, kao i za izgradnju i povećanje novih osnovnih i obrtnih fondova. Ukoliko se ovaj pojam suzi samo na osnovne fondove onda pod tim treba razumeti onaj deo društvenog bruto proizvoda koji se upotrebljava za održavanje i zamenu postojećih i izgradnju i proširenje novih kapaciteta privrede i vanprivrednih delatnosti. Bruto investicije obuhvataju: 1. deo nacionalnog dohotka koji se koristi za izgradnju novih objekata i 2. sredstva amortizacije koja se koriste za održavanje postojećih kapaciteta. Problem se javlja kod dela amortizacije koji se koristi za održavanje postojećih kapaciteta zato što ovo trošenje nema pravi investicioni karakter, pa je zato opravdanije da se njime terete troškovi proizvodnje.

Neto investicije obuhvataju deo nacionalnog dohotka koji se u procesu konačne raspodele neto produkta upotrebljava za izgradnju proizvodnih i neproizvodnih kapaciteta odnosno osnovnih fondova a i za povećanje obrtnih fondova. Izbor neto investicija je nacionalni dohodak.

Nove investicije predstavljaju ona ulaganja od kojih neposredno zavisi stopa privrednog rasta i one obuhvataju ulaganja u osnovne fondove odnosno u izgradnju osnovnih sredstava čime se povećavaju stvarni ka-

paciteti, kao i ulaganja u obrtne fondove. Prema tome nove investicije predstavljaju deo novog društvenog bruto proizvoda koji se u procesu konačne raspodele i potrošnje upotrebljava za izgradnju i povećanje osnovnih i obrtnih fondova privrede i vanprivrednih delatnosti. Izvori sredstava novih investicija su tekuća raspodela nacionalnog dohotka (deo nacionalnog dohotka koji se odvaja u vidu akumulacije) i deo amortizacije koji ostaje posle zamene utrošenih i rashodovanih osnovnih fondova.

Sve investicije po svojoj nameni dele se na privredne i neprivredne investicije.

Privredne investicije su društvene investicije koje obuhvataju sva ulaganja iz nacionalnog dohotka i amortizacionih fondova za stvaranje dodajnih i za naknadu i zamenu utrošenih osnovnih i obrtnih proizvodnih fondova. Privredne investicije čine najvažniji deo ukupnih društvenih investicija. One omogućavaju proširenu reprodukciju materijalne proizvodnje. Deo privrednih investicija, koji potiče iz nacionalnog dohotka čini društvenu akumulaciju u posmatranom periodu.

Neprivredne investicije su društvene investicije koje obuhvataju sva ulaganja iz nacionalnog dohotka i amortizacionih fondova u poslovne fondove stambeno-komunalnih, kulturno-prosvetnih, socijalno-zdravstvenih delatnosti, kao i poslovne fondove državnih i društvenih organa i narodne odbrane. One predstavljaju deo društvenih bruto investicija, koji preostaje nakon odbitka privrednih investicija.

Obim i struktura investicione potrošnje čine važan problem investicione politike (koji se nazličitno rešava u prostoju i proširenoj reprodukciji). Obim i struktura u prostoju reprodukciji pri održavanju i zameni sredstava, unapred su određeni jer se redovno zna sa kakvim i kolikim se sredstvima raspolaze.

Međutim, daleko je teži i složeniji problem utvrditi obim i strukturu investicija namenjenih proširenoj reprodukciji. Ovde je potrebno utvrditi obim i strukturu investicija po delatnostima, socijalističkim republikama, pokrajinama, itd., a isto tako utvrditi i obezbediti izvore potrebnih sredstava za investicije. Obim novih investicija je određen potrebama za novim investicijama i stvarnim mogućnostima za investiranje. Dok su potrebe praktično neograničene, dotle su mogućnosti praktično ograničene. Ovde se javlja pitanje donje i gornje granice investicija. Donja ili minimalna granica ulaganja daje odgovor na pitanje koliko je neophodno investirati da bi se obezbedila potrebna proširena reprodukcija i privredni razvoj jedne zemlje, pri čemu se mora poći od dva osnovna činioca: povećanja stanovništva i porasta ljudskih potreba uključujući i porast društvenih potreba. Gornja ili maksimalna granica investicija pokazuje dokle se može i sme ići naviše u odvajanju sredstava za proširenu reprodukciju.

Iskustva raznih zemalja pokazuju da se donja granica investicija nalazi negde između 7% i 10% od nacionalnog dohotka, a gornja granica negde između 15% i 25% od nacionalnog dohotka.

U staroj Jugoslaviji ma investicije otpadalo je prosečno 4,4% od nacionalnog dohotka. Na osnovu toga Jugoslavija je spadala u investiciono slabe ili malo aktivne zemlje. Najveći broj medovoljno razvijenih zemalja, koje obuhvataju 50% svetskog stanovništva investiraju 2 do 5% na-

cionalnog dohotka i dolaze u red investiciono slabo razvijenih zemalja. U posleratnom periodu od 1947. do 1959. godine investicije su se kretale u proseku 18,4% od ukupnog nacionalnog dohotka.

Analazirajući principe investicione politike moramo poći od toga da je ona sastavni deo ekonomske politike naše zemlje, i da proističe iz nje. Ciljevi i sadržina ekonomske politike jasno su precizirani u Programu Saveza komunista Jugoslavije i u Ustavu SFRJ. Osnovni ciljevi naše ekonomske politike jesu izgradnja i stvaranje socijalističkog društva na bazi visoko razvijenih materijalnih proizvodnih snaga u uslovima robne privrede i na stvaranju i razvitku socijalističkih odnosa proizvodnje samoupravnog tipa.

U smernicama za izradu društvenog plana Jugoslavije za period od 1964—1970 ističu se sledeći ekonomsko-politički ciljevi:

— Stabilan porast životnog standarda, a pre svega, lične potrošnje i povećanje učešća ličnih dohodaka u raspodeli nacionalnog dohotka.

— Skladniji porast proizvodnje, intenzivnije korišćenje proizvodnih potencijala i povećanje proizvodnosti rada.

— Povećanje razmene, a posebno izvoza, intenzivnijim uključivanjem jugoslovenske privrede u međunarodnu podelu rada.

— Ubrzani razvoj nedovoljno razvijenih područja.

— Jačanje uloge neposrednih proizvođača i radnih organizacija u proširenoj reprodukciji.

Pri tome se mora voditi računa da se usklade ulaganja sa stvarno raspoloživim sredstvima i da se ubrza aktiviranje uloženi sredstava. To bi se postiglo na taj način što će se raspoloživa investiciona sredstva u prvom delu srednjeročnog perioda koncentrisati u pojediniim delatnostima za one objekte koji se mogu u tom vremenu završiti i staviti u proizvodnju.¹

II.

OBIM, DINAMIKA I STRUKTURA INVESTICIONE POTROŠNJE U NAS

Investiciona potrošnja po izvorima i nosiocima sredstava

Izvori investicija značajni su, pre svega, što od njihovog obima i strukture zavisi veličina samih sredstava kao i mogućnost da se u određenom periodu mogu racionalno da upotrebe za izgradnju objekata, bilo u oblasti proizvodnje ili oblasti društvenih delatnosti.

Sami izvori sredstava za investicije, onako kako funkciraju u našoj statističkoj i ekonomskoj metodologiji, ne pokazuju metode i instrumente zahvatanja i prikupljanja sredstava iz privrede i njihovo formiranje u vidu određenih fondova, koji se mogu javiti pod vrlo različitim imenima. Izvor investicionih sredstava ne pokazuje jasno svoju povezanost sa privredom u smislu iskazivanja načina i instrumenata zahvatanja viška rada i formiranja sredstava u vidu određenih fondova. Polazi se od toga da je osnovni izvor sredstava za investicije višak rada, ali postojeći fondovi ne

¹ Rezolucija o smernicama za izradu društvenog plana Jugoslavije od 1964—1970, Sl. list SFRJ, br. 29, 1964. g. Bgd.

pokazuju vrstu, obim i strukturu svih kanala kojima višak rada ili njegovi delovi dolaze. Međutim, to ne znači da se ne znaju instrumenti putem kojih se višak rada prelijeva u fondove za investicije. Oni se samo ne tretiraju kao izvori sredstava, niti se višak rada tako prikazuje, već se kao izvori sredstava pokazuju formirani u fondove. Stoga ćemo izložiti izvore sredstava onako kako se o tome vodi zvanična evidencija u našoj zemlji. Na taj način, u nekoliko se gubi veza između tih fondova i viška rada, tj. proizvodnje, gubi se veza između proizvođača koji stvaraju sredstva i raznih nosilaca tih sredstava. U sledećoj tabeli navešćemo podatke o kretanju investicione potrošnje i to po izvorima sredstava.²

G o d i n a	UKUPNO	Iz sopstvenih sredstava investicija							
		Privredne organizacije	Organa uprave i ustanove	Iz amortizacije	Iz investicionih sredstava banaka	Iz sredstava i fondova za investicije i ostalih društveno-političkih zajednica	Iz budžetskih sredstava	Iz sredstava individualnih proizvođača i građana	Iz ostalih društvenih fondova
1952.	2.870								
1953.	3.630								
1954.	4.230								
1955.	4.490								
1956.	4.610								
1957.	5.501	620	240	1.390	65	2.255	191	360	380
1958.	5.869	710	270	1.026	54	2.849	288	430	242
1959.	7.500	861	280	1.095	72	3.974	307	480	331
1960.	9.362	1.385	442	1.389	85	4.574	502	630	335
1961.	11.660	1.546	852	1.560	92	5.580	488	960	582
1962.	13.331	3.040	940	540	359	6.092	336	1.100	924
1963.	15.848	3.115	981	852	1.326	6.218	318	1.320	1.718
1964.	20.378	3.734	1.172	928	5.904	4.789	375	1.720	1.702
1965.	21.788	4.158	1.480	1.127	7.006	3.399	451	2.900	1.267
1966.	25.220	7.008	1.377	1.005	8.731	739	335	4.357	1.668

Apsolutni iznosi navedenih podataka pokazuju da je ukupna investiciona potrošnja rasla iz godine u godinu. Ali, kretanje obima investicionih sredstava dobijenih iz pojedinih izvora nije bilo jednakog intenziteta, što je bilo posledica, pre svega, određene ekonomske a posebno investicione politike. Neujednačena dinamika priticanja sredstava iz pojedinih izvora dovela je do promene relativne strukture pojedinih izvora u formiranju ukupne mase investicionih sredstava.

Međutim, kako pojedinim izvorima investicionih sredstava raspoložu određene institucije, privredne organizacije, društveno-političke zajed-

² Podaci su uzeti iz: SGJ, 1964. str. 124, SGJ, 1966. str. 118, SGJ, 1967. str. 114, SGJ, 1968. str. 116.

nice, itd., to je za našu analizu mnogo celishodnije da posmatramo kretanje i strukturu investicione potrošnje po njenim nosiocima.

Takvi podaci pružaju informacije o značaju i ulozi pojedinih nosilaca investicione potrošnje u određenim periodima i društvenim i ekonomskim uslovima, a takođe, obezbeđuju elemente na bazi kojih će se verifikovati ili negirati proklamovana ekonomska, a posebno investiciona politika u našoj zemlji.

U sledećoj tabeli prikazaćemo dinamiku i strukturu izvora investicionih sredstava po nosiocima investicione potrošnje.⁵ (vidi tabelu na str. 402).

Na osnovu dobijenih rezultata možemo da konstatujemo da intenzitet kretanja sredstava investicione potrošnje po nosiocima nije bio jednak kod svih, već da su, naprotiv, postojale velike razlike. Ukupna sredstva investicione potrošnje u odnosu na 1960. godinu povećana su za oko 2,4 puta u 1966. godini, a u odnosu na 1956. godinu za oko 5 puta. Međutim, po pojedinim nosiocima investicione potrošnje ta sredstva se nisu podjednako povećavala, tako se kod privrednih organizacija ta sredstva povećala za preko 3 puta u periodu od 1960. do 1966. godine, kod ostalih organizacija skoro 2,5 puta, kod banaka sredstva se povećavala preko 96 puta. Kod ostalih nosilaca investicione potrošnje sredstva ne smanjuju, tako se kod Federacije ta sredstva u periodu od 1960. do 1966. godine smanjuju za 38%, kod republika na 89% i kod srezovi i opština na 92%. Međutim, treba dodati da sredstva koja se nalaze kod banaka, u prvom redu kod Jugoslovenske investicione banke, dobrim delom pripadaju Federaciji. To su ustvari sredstva ukinutog Opšteg investicionog fonda koja su pripadala Federaciji, a koja su preneti kod Jugoslovenske investicione banke i poznata pod imenom „državni kapital”. Na taj način, sredstva Federacije, mada se prema podacima smanjuju, ustvari se ne smanjuju, već se prikazuju kao sredstva kod banaka.

Kao što se vidi, s jedne strane postoji povećanje ukupnih sredstava investicione potrošnje, što treba smatrati normalnom zakonitošću našeg ekonomskog razvitka, utoliko pre što razvijena privreda mora da obezbeđuje svoju širu materijalnu bazu i po tome što mora da jača svoju investicionu aktivnost, povećanjem sredstava za potrebe investicione izgradnje. S druge strane, pokazuje se da dolazi do povećanja investicionih sredstava kod privrednih organizacija, kod ostalih organizacija i kod banaka. Povećanje investicionih sredstava privrednih organizacij jasno je i razumljivo jer rezultira iz realizacije osnovnih principa i intencija politike našeg ekonomskog i društvenog razvitka, mada se i tu može postaviti pitanje da li je povećanje zadovoljavajuće u odnosu na relativno učešće privrednih organizacija u ukupnim investicionim sredstvima. Nije jasno i razumljivo povećanje sredstava za investicije kojima raspolažu banke, jer one sa povećanjem sredstava postaju sve značajniji faktor i nosilac investicione politike. Postavlja se pitanje da li banci treba dati funkciju i ulogu agenta pojedinih nosilaca investicione potrošnje: privrednih orga-

⁵ Izračunavanja su izvršena na bazi podataka uzetih iz: Statističkog biltena br. 9, Septembar, 1968. g. Služba društvenog knjigovodstva, Beograd, str. 66 do 67.

Dinamika investicione potrošnje po nosiocima
(1960 = 100)

u milionima n. dinara

Godina	UKUPNO		Privredne organizacije		Organizacije ostale		Banke		Federacija		Republike		Srezovi i opštine	
	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks	Iznos	Indeks
1956.	4.327	49,69	1.676	61,52	292	51,86	46	54,11	1.326	40,61	377	61,00	610	39,61
1957.	5.413	61,54	1.979	72,65	287	50,97	65	76,47	1.633	50,01	419	67,79	1.030	66,88
1958.	5.440	61,85	1.659	60,90	347	61,63	54	63,52	2.094	64,13	382	61,81	904	58,70
1959.	7.020	79,31	1.857	68,17	380	67,49	72	84,70	3.002	91,94	561	90,77	1.148	74,54
1960.	8.795	100,00	2.724	100,00	563	100,00	85	100,00	3.265	100,00	618	100,00	1.540	100,00
1961.	10.768	122,43	3.175	116,55	852	151,33	92	108,23	3.945	120,82	801	129,61	1.903	123,57
1962.	12.306	139,92	3.653	134,10	942	167,31	359	422,35	3.750	114,85	1.112	179,93	2.490	161,68
1963.	14.636	166,41	4.077	149,66	981	174,24	1.326	1.560,00	3.916	119,93	1.460	236,24	2.876	186,75
1964.	18.828	214,07	4.886	179,36	1.172	208,17	5.904	6.945,88	1.279	39,17	1.560	252,42	4.027	261,49
1965.	19.150	217,73	5.535	203,19	1.506	267,49	7.006	8.242,35	617	18,89	712	115,21	3.774	245,06
1966.	21.162	240,61	8.312	305,13	1.394	247,60	8.236	9.689,41	1.250	38,28	549	88,83	1.421	92,27

nizacija, federacije, republika, opština ili joj treba priznati pravo vlasnika tih sredstava kojima ona može raspolagati. Pitanje uloge banke došlo je u vezi sa problemom „državnog kapitala” odnosno sredstava koja su do 1964. godine pripadala Opštem investicionom fondu, pa su sa ukidanjem investicionih fondova preneti na banku. Ta sredstva bila su razlog i povod da se na nivou federacije raspravljaju mnogobrojna pitanja ekonomske politike i ekonomskog razvoja naše zemlje.

Posmatrajući u globalu pokazatelje o dinamici i strukturi investicione potrošnje po nosiocima možemo uočiti nekoliko bitnih tendencija.

Pre svega, postoji velika promenljivost učešća pojedinih nosilaca investicione potrošnje u ukupnoj investicionoj potrošnji. Drugo, uočava se, da se relativno učešće privrednih organizacija u ukupnoj investicionoj potrošnji smanjuje, što svakako ne predstavlja potvrdu u realizovanju politike jačanja privrednih organizacija kao osnovnih nosilaca proširene reprodukcije. Treće, očigledno je neprekidno povećanje učešća banaka u raspolaganju sredstvima investicione potrošnje, a to nam govori da se sredstva investicione potrošnje nalaze u rukama institucija koje nisu proizvodne.

Investiciona potrošnja po oblastima i republikama

Osnovni ciljevi naše ekonomske politike ostvaruju se u prvom redu kroz određenu strukturu investicija, obuhvatajući tu i ukupan obim investicija. Za potpuno sagledavanje investicione potrošnje neophodno je dati analizu obima, dinamike i strukture investicija po oblastima.

(a) Obim i struktura ukupnih investicija⁴

u milionima n. dinara

God.	Ukupne investicije		Privredne investicije		Neprivredne investicije	
	Iznos		Iznos	Struktura	Iznos	Struktura
1957.	5.413	100,00	4.193	77,46	1.220	22,54
1958.	5.440	100,00	4.138	76,07	1.302	23,93
1959.	7.020	100,00	5.377	76,60	1.643	23,40
1960.	8.795	100,00	6.607	75,12	2.188	24,88
1961.	10.768	100,00	7.890	73,27	2.878	26,73
1962.	12.306	100,00	8.755	71,14	3.551	28,86
1963.	14.636	100,00	9.813	67,05	4.823	32,95
1964.	18.828	100,00	12.874	68,38	5.954	31,62
1965.	19.150	100,00	12.462	65,08	6.688	34,92
1966.	21.162	100,00	14.773	69,81	6.389	30,19
1957. do 1966.	123.518	100,00	86.882	70,34	36.636	29,66

⁴ Podaci za ovu analizu uzeti su iz publikacija Saveznog zavoda za statistiku, Statističkog biltena, Službe društvenog knjigovodstva, Glavna centrala, Beograd, 1968. god. br. 12, str. 71 i Instituta za ekonomiku investicija.

Postoji veliki broj okolnosti koje su uticale i koje utiču na strukturu ukupnih investicija, a pre svega na odnos između privrednih i neprivrednih investicija. Iz pokazatelja u prethodnoj tabeli mogu se izvući i formulirati dve osnovne zakonitosti: Prvo, stalno povećanje ukupnih investicija u čitavom posmatranom periodu, sa retkim oscilacijama, i drugo, stalno povećanje neprivrednih investicija i opadanje privrednih investicija u ukupnim investicijama, takođe sa određenim oscilacijama.

Najmanje učešće privrednih, a najveće učešće neprivrednih investicija javlja se u 1965. godini, u godini početika privredne reforme. Tada je učešće privrednih investicija iznosilo 65,08% a učešće neprivrednih investicija 34,92% u ukupnim investicijama. Činjenica odvajanja većeg dela sredstava investicija za potrebe društvenog standarda dovodi do saznanja da se i sama privreda ne može razvijati bez uporednog, p možda i bržeg razvoja uslova života stanovništva.

Međutim, nameće se zaključak da je jedna od osnovnih karakteristika investicione potrošnje u posmatranom periodu stalna tendencija smanjivanja učešća privrednih i povećanja učešća neprivrednih investicija u ukupnim investicijama.

(b) Analizu kretanja obima i strukture privrednih investicija posmatraćemo kao poseban predmet i analizirati njihovu raspodelu po pojedinim privrednim granama.

Godina	Ukupne privredne investicije	Industrija	Poljoprivreda	Šumarstvo	Građevinarstvo	Saobraćaj	Trgovina	Zanatstvo
1957.	100,00	46,10	12,76	2,17	3,84	28,09	5,75	1,29
1958.	100,00	42,77	17,79	1,31	3,84	26,22	6,67	1,40
1959.	100,00	41,64	20,79	1,79	2,86	24,40	6,88	1,64
1960.	100,00	46,92	16,19	1,76	3,10	23,40	6,81	1,82
1961.	100,00	51,79	13,60	1,47	3,56	21,38	6,63	1,67
1962.	100,00	53,99	13,55	2,18	3,60	18,60	6,49	1,59
1963.	100,00	54,24	14,28	1,75	3,17	16,77	8,21	1,58
1964.	100,00	52,11	13,31	1,64	3,55	18,84	8,97	1,58
1965.	100,00	55,88	12,71	1,75	2,49	17,82	7,96	1,39
1966.	100,00	56,21	12,26	1,40	2,32	17,95	8,48	1,38
1957— 1966.	100,00	51,97	14,07	1,69	3,09	20,00	7,63	1,55

U posmatranom periodu od 1957. do 1966. godine osnovna karakteristika investicione potrošnje ogleda se u tome što se struktura investicija menjala u pravcu smanjenja učešća investicija u industriji i to za oko 10%. Uporedo sa ovim smanjenjem dolazi do povećanja investicija u poljoprivredi, trgovini i zanatstvu. Osnovna promena u strukturi privrednih investicija jeste povećanje učešća investicija u poljoprivredi.

Posebna karakteristika strukture privrednih investicija u posmatranom periodu ogledala se u većim oscilacijama učešća pojedinih privrednih oblasti u ukupnim privrednim investicijama.

Učešće industrije u ukupnim investicijama kretalo se od 41,64% (1959. godine) do 52,21% (1966. godine), učešće poljoprivrede se kretalo od 12,26% (1966. godine) do 20,79% (1959. godine).

(c) Razmeštaj investicija po socijalističkim republikama, pokrajinama i područjima je vrlo značajna za analizu investicione potrošnje. Problem razvoja nedovoljno razvijenih područja malazio je svoje mesto u svim dokumentima privrednog razvoja a posebno u svim društvenim planovima. Zadatak je da se određenom ekonomskom i investicionom politikom smanji i likvidna neravnomernost u stepenu razvika pojedinih socijalističkih republika, pokrajina i ostalih područja. U Društvenom planu razvoja od 1966. do 1970. godine, pored ostalog se kaže: „U dosadašnjem razvoju privredno nedovoljno razvijenih područja, pored problema karakterističnih za privredu svih regiona Jugoslavije, došli su do izražaja još i viši stepen zaduženosti radnih organizacija, nedovoljna izgrađenost i povezanost osnovne saobraćajne mreže i nedovoljno korišćenje osnovnih prirodnih bogatstava”. I dalje „Brži razvoj privredno nedovoljno razvijenih područja ostvariće se, pre svega, naporima tih područja, a biće potpomognut i odgovarajućim merama društvene zajednice — sredstvima fonda u budžetskim dotacijama kao i drugim merama u sistemu društvene reprodukcije kojima će biti naročito stimulisan njegov brži razvoj na bazi korišćenja komparativnih prednosti”.⁵

Za analizu investicione potrošnje po republikama navešćemo podatke o strukturi investicione potrošnje.

God.	SFRJ	B i H	C. Gora	Hrv.	Maked.	Slov.	Srbija
1957.	100,00	14,96	3,80	23,59	5,35	14,03	38,27
1958.	100,00	11,87	3,51	22,28	5,80	13,29	43,25
1959.	100,00	11,90	3,24	22,69	5,74	12,39	44,04
1960.	100,00	12,37	4,40	23,15	6,27	13,17	40,64
1961.	100,00	12,86	4,19	22,68	6,70	12,58	40,99
1962.	100,00	12,84	3,47	24,54	7,04	13,85	38,26
1963.	100,00	11,54	3,12	23,29	12,62	14,93	34,50
1964.	100,00	12,50	3,47	23,80	12,51	14,40	33,32
1965.	100,00	12,92	3,02	23,27	10,57	13,60	36,62
1966.	100,00	13,05	2,43	22,55	9,54	12,50	39,93
1967.	100,00	11,13	2,68	22,98	10,29	13,44	39,48

Najnižu stopu rasta investicione potrošnje beleži Bosna i Hercegovina u toku 1958. godine, u veličini od 20,15%, a najvišu stopu rasta imala je Crna Gora 1960. godine u veličini 69,73%. Neujednačene stope rasta imale su uticaja na strukturu investicione potrošnje po socijalističkim republikama u ukupnim investicijama. Učešće Bosne i Hercegovine u ukup-

⁵ Društveni plan razvoja Jugoslavije od 1966 do 1970. godine, Beograd, 1966. godina, strana 113.

nim investicijama kretalo se od 11,13% (1967. godine) do 14,96% (1957. godine). Učešće Crne Gore je iznosilo od 2,43% (1966. godine) do 4,40% (1960. godine); učešće Hrvatske od 22,28% (1958. godine) i 22,25% (1966. godine) do 24,54% (1962. godine); učešće Makedonije od 5,35% (1957. godine) do 12,62% (1963. godine) i 12,51% (1964. godine); učešće Slovenije se kretalo od 12,39% (1959. godine) i 12,50% (1966. godine) do 14,93% (1963. godine); učešće Srbije se kretalo u intervalu od 33,32% (1964. godine) do 44,04% (1959. godine).

Ovakvim praćenjem pokazatelja relativne strukture mogu se uočiti dve tendencije: prvo — postepeno i blago smanjivanje učešća pojedinih republika u investicionoj potrošnji i, drugo — postepeno i blago povećanje pojedinih republika u ukupnoj investicionoj potrošnji. Izrazita tendencija relativnog smanjivanja učešća u investicionoj potrošnji postoji kod Bosne i Hercegovine i Crne Gore, a tendencija povećanja postoji u investicionoj potrošnji Makedonije. Kod ostalih republika kretanja su gotovo ujednačena.

Milena Blagojević,
asistent

QUELQUES DONNÉES DE LA CONSOMMATION D'INVESTISSEMENT EN YOUGOSLAVIE

(Résumé)

Les objectifs fondamentaux de notre politique économique se réalisent, en premier lieu, par une structure déterminée des investissements. La caractéristique essentielle de la consommation d'investissement est la tendance constante à réduire la part revenant aux investissements économiques et à augmenter la part des investissements non économiques dans les investissements globaux. Une caractéristique particulière de la structure des investissements économiques se reflète dans les oscillations notables de la participation des divers domaines économiques à la totalité des investissements économiques.

Examinant l'ensemble des indicateurs relatifs au dynamisme et à la structure de la consommation d'investissement par titulaires, nous pouvons noter la variabilité poussée de la participation des divers titulaires de la consommation d'investissement à la consommation d'investissement totale.

Aussi pouvons-nous conclure qu'on peut réduire et liquider, par une politique économique et d'investissement déterminée, l'inégalité du niveau atteint dans le développement des diverses républiques socialistes, provinces et régions.

Par conséquent, on procède aux investissements en vue de l'effet à atteindre dans la période à venir, et ce sont eux qui déterminent la future structure d'un pays.

BELEŠKE I PRIKAZI

